

חיות מחול

לשמוע | לראות | לחשוב

פודקאסט על מחול עכשווי בישראל

איריס לנה וילי נתיב

<https://www.hayotmahol.com/home>

חיבורים וגופים חיים - סדרת שיחות על מחול מגיב לאסון ה-7 באוקטובר ולמלחמה

המציאות עולה על כל בדיון

בהשתתפות

ד"ר ארז מעין שלו ואיתי דורון

מנהלים אמנותיים שותפים בתיאטרון תמונע

תמליל פרק 44

ארז מעין שלו אמן ואוצר רב תחומי, דרמטורג ואקדמאי. בשנים האחרונות הוא מנהל אמנותי שותף יחד עם נאוה צוקרמן ואיתי דורון בתיאטרון תמונע, פסטיבל אינטימדאנס ופסטיבל א-ז'אנר, וחבר סגל בכיר בחוג ללימודי תיאטרון ופרפורמנס באוניברסיטת חיפה. בעל תואר Ph.d. בלימודי פרפורמנס ותיאטרון וכן תארי B.Sc. ו-M.Sc. בביוטכנולוגיה של הצמח, כולם מאוניברסיטת תל אביב, ובוגר לימודי משחק בסטודיו למשחק מיסודו של יורם לוינשטיין. מעין שלו יצר, אצר, עיצב והשתתף ביצירות תיאטרון, מחול ופרפורמנס ובתערוכות רב-תחומיות, בתיאטרונים, פסטיבלים וגלריות בישראל ובעולם.

איתי דורון יוצר תיאטרון, מנהל אמנותי, דרמטורג, מורה ופרפורמר. בתחילת 2020 מונה למנהל האמנותי של הקבוצה 'החיפאית' בתיאטרון העירוני חיפה. החל משנת 2022 הוא מנהל אמנותי, ומלמד בתוכנית 'נקודת קצה' להכשרת במאיות ובמאי תיאטרון, עם אבי גיבסון בר-אל. השתתף כרקדן בעבודות שונות של הכוריאוגרפית תליה בק, וכדרמטורג בעבודות של עומר קריגר ורועי יוסף. כיום הוא מנהל אמנותי שותף של פסטיבל א-ז'אנר, פסטיבל תמונע ושל תיאטרון תמונע יחד עם נאוה צוקרמן וד"ר ארז מעין שלו.

ההקלטה נערכה בנובמבר 2024 בתיאטרון תמונע בתל אביב

לינק לפרק אודיו: [המציאות עולה על כל בדיון](#)

תמליל: חיות מחול

נוסח ציטוט: ד"ר מעין שלו, ארז. דורון, איתי (2024). המציאות עולה על כל בדיון. פּוֹדְקַאסְט 'חיות

מחול', [תמליל פרק 44]. בתוך: חיות מחול, ילי נתיב ואיריס לנה.

איריס: היי ילי

ילי: היי איריס

איריס: היי ארז ואיתי, שלום תודה שבאתם.

במסגרת סדרה של שיחות שאנחנו עושות על מחול בעקבות אירועי השבעה באוקטובר ובזמן מלחמה, אנחנו נמצאות פה בתיאטרון תמונע בתל אביב עם איתי דורון ועם ארז מעין שלו, כדי לדבר על פסטיבל א-ז'אנר שהיה ביולי השנה.

ילי: בואו ספרו לנו על הפסטיבל, ועל איך הוא קרה ועל השותפות שלכם.

ארז: השותפות שלנו זה סיפור שקשור דווקא למחול

ילי: התחלה טובה

איתי: באמת?

איריס: דווקא?

ארז: כן, נפגשנו כשבאת לסחוב חול בפסטיבל מחול

איתי: אה, נכון

ארז: אני יכול להרחיב על זה שנייה, לא יודע כמה זה רלוונטי, אבל איתי עשה המון דברים לפני, אבל איכשהו לא נחתכו דרכנו. וב-2021 כשניהלתי אמנותית את פסטיבל אינטימדאנס יחד עם ענת כ"ץ, היינו צריכים עזרה בלסחוב שלושה וחצי טון חול מאולם החניה, ופרסמתי פוסט: מי בא לסחוב איתי חול תמורת כרטיס לפסטיבל? ואדם אחד ענה, וזה איתי דורון.

ילי: היה שווה

ארז: ואז נפגשנו לבירה פוסט-סחיבות, והבנתי שאני מאוד רוצה אותו בחיים המקצועיים שלי, והזמנתי אותו לתוכם והוא נענה.

ילי: ואתה ארז מנהל אומנותי

ארז: אני מנהל אומנותי שותף בתיאטרון תמונע יחד עם נאוה צוקרמן, המייסדת, ועם איתי דורון החל מסוף 2021, אבל עוד לפני זה ניהלתי פה אמנותית פסטיבלים, את פסטיבל אינטימדאנס, כמו שאמרתי, יחד עם ענת כ"ץ, שלוש שנים, ובזמן הקורונה ניהלתי פה, יחד עם ניצן כהן, כל מיני פרויקטים. אז כזה, הסתובבתי במסדרונות פה כבר כמה שנים.

איריס: ואתה, איתי?

איתי: אני עושה תיאטרון, אני במאי תיאטרון. ולפני שהגעתי לתיאטרון תמונע וקיבלתי את ההזמנה מארז, ניהלתי את הקבוצה החיפאית בתיאטרון חיפה, שזו קבוצה צעירה, פלטפורמה לתיאטרון צעיר, ושם נפתח לי הרבה יותר הכיוון והמחשבה על המוסד כגורם שיכול לחולל שינוי או לא לחולל שינוי, מה האחריות הציבורית שיש למוסד האומנות, בתוך עיר, בתוך מדינה, בתוך שכונה, כל המעגלים האלו. ושסיימתי את העבודה, בתיאטרון חיפה, אז ארז הגיע עם הזמנה לנהל אתו את פסטיבל א-ז'אנר, אחרי ההיכרות המסוימת עם החול, וחשבתי שזה המגרש משחקים הכי הכי מדויק ונכון שאני יכול אחרי החוויה הזאת, להרחיב את המחשבה האומנותית על מה אומנות יכולה לעשות. ואני עדיין חושב שא-ז'אנר זה עבורי המקום הכי מעניין, מסקרן, משונה, ניסיוני על-אמת כזה, לשאול מה התפקיד של האומנות בחברה ומה אומנות יכולה לעשות, בגלל שזה פסטיבל שלא מחויב לשום ז'אנר, להפך, הוא מחויב לא-ז'אנריות, הוא מחויב לאיזו מחשבה קונספטואלית של איזה מנגנונים אומנותיים אנחנו יכולים לייצר כדי לעשות דברים קצת אחרת. ואז הקצת אחרת משתנה

כל פעם על פי האצבע שאנחנו שמים על הדופק ולשאל מה אמנות עכשיו, איך אמנות עכשיו, וא- ז'אנר יודע לענות לזה הכי מהר, להגיב לזה מאוד מאוד מהר, כי זה פסטיבל קטן, שובב, ממזרי, ההזמנה לאומנים היא תמיד גם לעשות משהו שהוא על גבול הסקיצה, כאילו אין פה איזה תקציבי הפקה גדולים, אז הכול מכוון לאיזה... אתה בא למגרש משחקים, אתה בא לנסות למתוח לעצמך את הגבול למשהו אחר שלא עשית, גם אנחנו כאוצרים, וגם זו ההזמנה לאמנים, וגם אחרי זה זאת ההזמנה לקהל, בואו למשהו שהוא, שאנחנו לא ממש יודעים להגדיר אותו, רק כי יהיה ממש מושקע, ממש מעניין, ואחר מכל משהו אחר שקורה בשכונה האומנותית שלנו.

ארז: הפסטיבל הזה נוסד ב-2011 על ידי יאיר ורדי ונאוה צוקרמן, המייסדת של המקום, שגם אז הייתה מנהלת אומנותית שותפה, כמענה בדיוק על הדבר הזה. הגיעו כל מיני יצירות שאמרו, אני לא יודע מה זה. זה לא אינסטליישן, זה לא מחול, זה לא עבודת סאונד, זה לא תיאטרון, זה מין משהו שהוא בלי ספק יצירה שמבקשת קהל, ואין לה ז'אנר. וצריך איכשהו לייצר מקום שבו אנשים יוכלו לראות את הדבר המתהווה הזה. ושם זה התחיל. מאוחר יותר ניצן כהן, כאמור לקח את זה, ואז איתי ואני לקחנו את המושכות לפני כמה שנים.

איריס: ומה השתנה השנה?

ארז: המון. שבעה באוקטובר הגיע ותפס את כולנו כמו שתפס את כולנו, לא צריך להרחיב שם במילים, אבל הוא אילץ אותנו גם לחשוב כל מיני מחשבות על איך, אם ולמה עושים תיאטרון.

ילי: בזמן הזה

ארז: בזמן הזה. למעשה תוכנן לממש חודש וחצי אחרי השבעה באוקטובר פסטיבל תמונע ענק, כולל אורחים מחו"ל, כולל כאלה ידועות וידועי שם.

איריס: איוונה מולר

ארז: איוונה מולר, למשל, ועוד. וסדרה של כמעט שבועיים של מופעים בבכורה, תיאטרון, מחול, מוזיקה, פרפורמנס, אינסטליישן, תערוכות, שפתאום נראו חסרות טעם וחסרות קשר והקשר לעולם שהשתנה לנו באחת. והדבר הראשון, עשינו שני דברים במקביל. אחד, מחקנו את הפסטיבל ההוא, ובנינו פסטיבל חדש. פסטיבל מהיר מאוד, קטן מאוד, תחת הכותרת "תנועה קטנה". נוצר פסטיבל של שלושה ימים בלבד, עם יצירות אמנות שאו שנוצרו אחרי השבעה באוקטובר, או שקיבלו צורה מחדש אחרי השבעה באוקטובר.

ילי: זה פסטיבל תמונע

ארז: זה פסטיבל תמונע "תנועה קטנה". או שאנחנו מרגישים לא נוח להפגיש אותם עם קהל,

אחרי השבעה באוקטובר. פסטיבל מאוד אינטימי, הקהל שהגיע לפה קיבל כאלה ריבות שהוכנו מהתנדבויות בדרום. הכול היה מאוד מאוד קטן. הדבר השני שעשינו היה לפתוח קבוצת למידה, שזה דבר שאנחנו אוהבים לעשות פה. קבוצת למידה, כלומר, להזמין אמנים חושבים, וחושבים על אומנות, לדבר סביב נושא מסוים בסוג של למידת עמיתים, אלא שהפעם כולנו הגענו אילמים ובלי ידע ללמד אחרים, וניסינו ביחד

ילי: איזה סוג של אנשים הזמנתם?

ארז: יוצרים, אוצרים, מנהלי תיאטרונים, מנהלי פלטפורמות, מנהלי פסטיבלים, אני יכול לעשות ניים דרופינג, אבל ניראה לי שאין צורך ילי: רק להבין את המניפה.

איתי: היה לנו חשוב ברגע הזה להתכנס. יש לנו הרבה פעמים שאנחנו מנסים לעשות פעולה של התרחבות, ולהזמין למעגלים שלנו אנשים שהם לא בקהל המיידי שלנו, מרגישים בתמונע בבית. אבל ברגע הזה, דווקא בטלטה הזאת, היינו צריכים להתכנס רגע כאיזה שבט של, שנייה, אנחנו אמנים, תל אביבים, חילונים, יהודים, זה היה מאוד מאוד כזה. דווקא בלי בושה שנייה. ולהגיד, גם אנחנו צריכים למצוא מילים, למצוא ניסוחים, למצוא משימות, משמעויות חדשות לתוך הדבר הזה.

ארז: נכון, בירור זהותי מחודש

איתי: קראנו לזה "על פרשת דרכים" לכל הדבר הזה, כמו המאמר, או קובץ המאמרים המפורסם של אחד העם, לשאול... כי זה מה שהרגשנו, הרגשנו שיש פה פרשת דרכים, ואנחנו נדרשים למשהו אחר, ואין לנו תשובות. ואני חושב שגם מתוך הלמידה הזאת והמפגשים האלה שקיימנו בימי שישי, התחילה להתגבש גם המחשבה שהעונה הבאה צריכה להתאגד סביב נושא, סביב תמה, ולאט לאט גם שתי יצירות נולדו בתוך המפגשים האלה, שאחת כבר עלתה, שורה של רועי יוסף, שעלתה בפסטיבל ישראל, אחת עתידה לעלות של דניאל כהן לוי. והבנו שמה שמתגבש לנו זה בעצם עונה דוקומנטרית, עונה תיעודית, השם עלה "המציאות עולה על כל בדיון", מתוך המחשבה שרגע להניח בצד את הכוח של המיתוס, והמשל, והמטפורה, ומה שאנחנו מבקשים מעצמנו רגע זה להתנגש התנגשות חזיתית, חסרת רחמים כמעט, עם המציאות. ומתוך המחשבה על העונה הגדולה יותר גם הגיעה המחשבה על א-ז'אנר, על צמד המילים "ועדת חקירה", שזה צמד מילים שמאוד גם, לא יודע איך, טרנדי, כאילו במנועי החיפוש, וכמובן, כולנו יודעות ויודעים למה. אבל עצם, והתחלנו לחקור את האפרטוס הזה של ועדת חקירה, והבנו שזה מה שאנחנו קצת גם דורשים מעצמנו

באמנות, כי לוועדת חקירה אין ממש שיניים ממשיות, זה קצת גבולי, זה לא בית משפט. הוא לא מחפש להעמיד לדין, הוא מחפש למצוא את האמת. הוא לא מחפש להפיל. ואני חושב ששם נדרשנו בעצמנו להגיד, זה קצת מה שאנחנו מבקשים מעצמנו, וזה מה שהיינו רוצים לבקש מקהילת האמניות והאמנים - שנייה להסתכל החוצה למציאות האובייקטיבית רגע, לנבור בה, לחקור אותה, אפילו להשאיל גם פרקטיקות של ממש, של איסוף עדויות, של ניתוח, של דאטה, ולראות ארז: ושל ניסוח מסקנות

איתי: וניסוח מסקנות, ואיזה עמדה אני לוקח אל מול המציאות הזאת, ואז לשאול איך האמנות נכנסת בתוך הפעולה הזאת. וזה הקול קורא שהוצאנו. כאילו, די מהר גם יחסית. ארז: הופתענו מאוד מכמות ורמת ההצעות שקיבלנו לקול הקורא הזה ילי: הרבה?

ארז: הרבה מאוד. הרבה מאוד מהן לא... חסרות את האומץ הזה שקיווינו שנמצא. המון ועדות חקירה לעצמי, המון התכנסויות, המון בריחות מהתמודדות אמיצה ואמיתית עם העולם, שברגע מגדיר את עצמו מחדש ומבקש מאיתנו להסיק מסקנות לגבי הדרכים, שבגללם הוא הגיע לאיפה שהוא. אבל כן היו גם כמה מעניינות יותר, וגם היו פניות שאנחנו עשינו לאמניות ואמנים כדי ליצור קהילה של אנשים שיוצרים אמנות שבאמת פוגשת את המציאות, ושואלת לגביה ומתוכה שאלות עומק, ומביאה לכאן, עבור הצופה, פתיחה של אותן ועדות חקירה. די מהר הבנו גם שהמתודה שבה הקהל יתכנס, תהיה בחלוקה לוועדות מצומצמות. זאת בעצם פעם ראשונה שעשינו כזה סוג של פסטיבל שבו הקהל הגיע, הייתה התכנסות, אם תרצו עוד רגע נרחיב עליה, של כל הקהל, אבל בסופה, ודי מהר, הקהל התחלק לקבוצות של 25 אנשים, וככה הוא עבר מקבוצה לקבוצה, ובנה לעצמו ממש פרוטוקולים של ישיבות - היה חלק מאותן ישיבות ועדה, שבהן הוצגו בפניו התחקירים, הממצאים והמסקנות.

ילי: זאת אומרת שהקהל היה פעיל בתוך הדבר הזה?
ארז: מאוד.

איריס: אתם יכולים להרחיב קצת על האופן שבו השתמשתם בחללים של תמונע? אני לא ראיתי את שימוש כל כך וורסטילי בכל החללים פה.
ארז: תמונע זה מגרש משחקים, זה הכיף הגדול בפסטיבלים פה. בפסטיבלים, כל התיאטרון משנה פניו ומתגייס לכבוד האירוע, וזה כולל את כל החלקים שלו, כולל הכול - כל החלקים הפנימיים

ביותר, המחסנים הקטנים, חדרי האומנים, המשרדים, חללי המעבר - כולם הוסבו למרחבים שבהם פועלות ועדות.

ילי: באיזה נושאים היו ועדות החקירה?

איתי: די מגוונות, הוועדות חקירה היו. הייתה ועדה אחת למשל שעסקה בנזקים הסביבתיים של המלחמה הנוכחית. שזה כאילו נראה דבר מאוד מאוד שולי, אבל הוא בעצם מעבר לדבר הממשי שלנזקים באמת המאוד מאוד גדולים שהיו, וגם ככל שהייתה עבודה על היצירה הזאת של קולקטיב "זמן תגובה", קולקטיב נפלא שמורכב מאומני סאונד, מעצבים, וידאו

ילי: שהם עבדו על הנושא הזה?

איתי: הם עבדו על הנושא הזה. כל הזמן הייתה התפתחות, כי זה התחיל מאוד מאוד סביב מכתש בארי, וסיפור על איזה פרח שיש רק שם, פרח אנדמי שיש רק שם, ולא יהיה אותו יותר, והמשיך לשריפות המטורפות, והרבה ראיונות עם אנשים

ארז: עם אגרונומים, חוקרי אקדמיה, חוקרי רשות השמורות והגנים

איריס: בוטניקאים

איתי: בוטניקאים. וגם מה קורה בחופים בעזה, ולאט לאט התחילה החזית בצפון, והשרפות, והחקלאים, והמטעים. וההתרחבות הזאת המשיכה והמשיכה, וזה נראה כאילו נושא מאוד מאוד שולי בתוך הטרגדיה המטורפת המאוד אנושית שאנחנו מקיימים, פתאום סביבה וההשלכות הסביבתיות של מלחמה בכלל והמלחמה הזאת בפרט. אבל היא כמובן גם האירה איזה אבסורד נורא-נורא גדול שיש פה מריבה על פיסת אדמה שאנחנו מחריבים אותה תוך כדי שאנחנו רבים עליה. זה כמובן קצת בנאלי וקלישאתי להגיד, אבל דווקא כשאתה מתעסק בנבירה כל כך ספציפית, ומאומתת, ועם נתונים, והיא לא קשורה באיזו תחושה שלך. אז פתאום בחוויה, האבסורד הזה גדל לממדים אחרים מאשר הקלישאה הרגילה של 'איך אנחנו הורסים את האדמה שאנחנו נלחמים עליה מטילים', אלא הנה, ככה זה נראה. זה ההשלכות של זה הלכה למעשה.

ארז: תוצאות הוועדה הוצגו לקהל הצופות והצופים בצורה מאוד מעניינת ומרובדת ולא צפויה

ילי: זה בדיוק מה שרציתי לשאול, איך זה עובד לאמנות

ארז: הקהל נכנס לתוך אינסטליישן בכל חלל הסייקל, שהיו בו ממצאים ממש מהמקום - אדמה, חלקים שרופים, גזעי עץ שרופים, פיזיים לגמרי, וחלקם עיבודים של חומרים שנלקחו ממש, ממצאים מהמקום, עם קטעי וידאו, קטעי סאונד. והקהל קיבל אוזניות בערוצים, שאפשר היה להחליף בהם ערוץ - ערוץ אחד היה דאטה יבשה, כביכול, של שינויים בסביבות גידול, וממש

בקרקע של מקומות שונים בארץ, לא רק מכתש בארי. ערוץ שני היה ראיונות עם אנשים שחיים שם, חקלאים, אגרונומים שעובדים שם, חוקרים שפועלים במקום. כלומר, עיבוד.

ילי: ראיונות מלאים או קטעים מתוך?

ארז: קטעים. קטעים מתוך. ממש עיבוד של אותה דאטה, שאפשר היה לשמוע בערוץ השני, (1)הראשון. ובערוץ השלישי – פרשנות סאונד של קולקטיב האומנים ביחס ממש אחד לאחד ומתוזמן לשני הערוצים האחרים. כך שאפשר היה לחוות את זה בצורה רגשית, שכלית, במקביל. איריס: אני חייבת להגיד שזה גם היה נורא יפה. זה היה פשוט להיכנס לתוך מקום קסום, שהנתונים הולכים ומציפים אותך, מעושר אסתטי גדול לגודל הזוועה.

איתי: נכון. מאוד אובססיביים הם היו. הם הלכו וקטפו את כל הקוצים באמת משם. גם המחשבה על החומר, כחומר... - כתיעוד. כאובייקט רגע, גם הוא היה פעולה דוקומנטרית. זאת אומרת, זה לא היה רק "אוקיי, אני אשים קוץ", אלא הפעולה של לצאת עם האוטו, לאסוף את הדברים, מאותו מקום שאני אוסף את הקוצים ואחרי זה מניח אותם, שם גם ראינתי את החקלאי או את שומר היערות.

ארז: החומר עצמו הוא כתב עדות

ילי: זה כמו אנתרופולוגיה שמעובדת לאומנות

ארז: לחלוטין, לחלוטין.

ילי: זה ממש מהלך אנתרופולוגי.

איתי: אני חושב שזה מהלך שמאוד מאוד מעניין אותנו. המהלך הזה שגם אנחנו רוצים להמשיך אותו לא-ז'אנר הבא, שהוא יהיה בנושא של מסעות, לצאת לפני ארץ, לצאת למסע. אני חושב שמאוד מאוד מעניין אותנו לגרום, קודם כול לעצמנו, לצאת מהרגלים האמנותיים שלנו, לצאת מהמוכר, מהסטודיו שלנו

ילי: שימו אנתרופולוגים בצוות

איתי: קצת אנתרופולוגיה זה תמיד גם הסיכון, והפחד לצאת לעשות את 'אנתרופולוגיה בשקל כזאת', כי האמנות מאפשרת לך איזו שרלטנות גם, כאילו, בסדר, בסוף 'אבל הרגשתי שזה הדבר הנכון'.

כאילו, בעוד שהאנתרופולוגיה המדעית מחזיקה איזה יעני

ילי: דווקא בגלל זה, זה מעניין

איתי: לא יודע, אמות מידה. אני חושב שזו הגמישות שמאפשרת. אנחנו מבקשים מהאמנות להתקרב קצת לרצינות הזאת של האנתרופולוגיה, לסקרנות, וגם לפרקטיקות, ולחריצות ולאחריות. שאחריות זאת המילה שהיא, היא המילה שהיא הכי חשובה לי יותר מהכול מהשבעה באוקטובר.

ילי: וגם ל-להיות שם, בעצם, להיות במקום

איתי: להיות שם

איריס: עדים. איזה עוד עבודות היו?

ארז: העבודה שפתחה את כל אחד מהאירועים בפסטיבל היא עבודה שקראנו לה "ועדת כנען-לבקוביץ' לחקר ועדות חקירה". הזמנו את המוזיקאי המחונן, כנען לבקוביץ' לייצר מין קולאז' בלתי אפשרי, או אולי מאוד אפשרי, של הפתיחות של ועדות החקירה שהיו בארץ. בפתיחות של ועדות החקירה, שם היה המקום של השופטים הנכבדים, להיות רגשיים. לומר לרגע את המניע האמיתי, את הצורך החברתי-אנושי-פוליטי-מוסרי, שבועדת החקירה, אל מול האסונות שאותם הם הגיעו לחקור. וזה נעשה ממש כאירוע אופראי, שלושה זמרי אופרה, על שולחן עם מפה כחולה, סצנוגרפיה מאוד מאוד של ועדות חקירה. ובאופן מעניין גילינו, שיש מכנים משותפים לכל אותן הצהרות של שופטים ביחס לוועדות חקירה, שמתייחסות כמעט כולן לאחריות, כפי שאמרנו, שאנחנו כחברה נדרשים לקחת כלפי האירועים שמתחוללים בתוך החברה שלנו. אנחנו כחברה ובעלי התפקידים שהיו מעורבים באותם אירועים. כלומר, הדרישה למתן דין וחשבון אל מול אסונות, ניכרת בצורה בהירה, והמדיום של אופרה, המדיום הזה שידוע לייצר מיתוסים או לספר מיתוסים, הרגיש כמו ההתאמה המדויקת ביותר. כלומר, המקור של מיתוסים הוא בדיוק זה. האסונות הגדולים הם אלה שמייצרים את המיתוסים, את הגיבורים, והם לצערנו גם אלה שמגבשים חברה מתוכם.

איריס: והייתה גם עבודה שהייתה שם, בכניסה לאולם החנייה, של השתתפות של הקהל שמקריא טקסטים מוקרנים.

ארז: נכון. קודם כול, החלל הזה שאת מדברת עליו הוא חלל חדש שהמצאנו בתיאטרון.

איריס: סתם כניסה

ארז: אז כבר לא. זה נקרא הבר העליון, והוא הוסב והפך להיות עוד מקום בתיאטרון, מקום שמאפשר שהייה אחרי מופעים, מקום שאפשר לשתות בו בירת בוטיק איכותית, אבל בעיקר לשבת אחרי המופע ולעבד את החוויה שנחווה. וגם בפסטיבל הוא הפך להיות ממש מרחב מופע. אחד האירועים שקרו בו הוא...

איתי: אה! הקריוקי. לא הבנתי על מה מדובר

ארז: וועדת קריוקי לחקר הרוע... איך קראנו לזה?

איתי: לחקר האלימות בחברה הישראלית.

איתי: אני חושב שזאת עבודה שהיא הייתה איזשהו סיכון מדיומלי נורא-נורא מעניין. יונתן, שזה

אמן שאנחנו מאוד מאוד אוהבים, והוא בדיוק

ילי: יונתן מי?

איתי: יונתן רון, סליחה. יונתן רון, שזה אומן שאנחנו מאוד אוהבים, שבא במקור שלו כבמאי

תיאטרון ויוצר תיאטרון

ארז: אבל הוא גם למד אחר כך בבצלאל שלוש שנים.

איתי: בדיוק, והוא עושה הרבה עבודות שקשורות באחריות, וקשורות באיך הפרט נמצא מול עוולות

ומול אלימות בכל מיני תצורות שונות. והוא עשה עבודה שהיא קריוקי בתוך מוזיאון על מקרי

אלימות, תסריטים של אלימות שונים, וזה היה בבית האומנים בירושלים. ואנחנו מאוד אוהבים את

יונתן, ומאוד אהבנו את העבודה הזאת, והוא הציע בעצם לעשות איזשהו... איך להפוך את זה לא

לגלריה, אלא לתיאטרון. זה היה איזה שינוי מדיומלי שעשה בעינינו חסד מטורף, עם המנגנון ועם

העבודה, שבעצם חלק מהמחשבה זה שמה שוועדת חקירה אמנותית יכולה לתת לפרוטוקול היבש,

הוא הדבר הפשוט של גילום.

ארז: ושל החוויה מבעד לגוף של הצופה בעצמו

איתי: ואני חושב שזה היה משהו שהאמן, יונתן, ניסה לייצר חדר קריוקים מעובה, שמרגיש מאוד

בנוח עם נשנושים, פיצוחים וערק וקרטיבים

איריס: באנו לבלות...

איתי: ובהתחלה גם הטרק הראשון היה יותר כזה קליל, ולאט לאט אנשים מוציאים מהפה מילים

שהם מאוד מאוד קשות. והיו תגובות

ילי: מה למשל?

איתי: אדם שהפסיק לדבר, שזה היה נורא-נורא, כל פעם שהיה, הרי רואים בטלוויזיות את זה קופץ

והוא היה עם המיקרופון ככה, והוא לא דיבר, כל פעם שהיה לו את המילים הקשות האלה. זה היה

נורא-נורא-נורא רוטט. עד אנשים שכל כך נהנו לגלם את בן גביר למשל. כל כך נהנו

ארז: או את פיסת השוקולד

איריס: או הגננת שצורחת על הילדים בגן

איתי: שארז לא הסכים לשמוע את זה

ארז: יש לי ילדים קטנים

איריס: אני התנדבתי לקרוא. ואז...

ילי: זה מה שאמרת?

איריס: כן, הקראתי את הטקסט שהיה כתוב

ילי: תגידי מה אמרת

איריס: אני לא רוצה לחזור על זה. זה היה פשוט טראומטי

ארז: כמו שאת יכולה לדמיין - טקסט קשה של גננת מתעללת בשני ילדים מהגן שלה אל מול שאר

הילדים

איריס: ואני קוראת, ואני כל הזמן אומרת: איך אני אצא מזה?

ילי: ואיך יצאת?

איריס: לא יצאתי מזה, קראתי עד הסוף

ילי: איך קראת? בדרמה?

איריס: בדרמה. כן

ארז: זה ממש מזמין את הצופה לקריוקי. קריוקי זה מודל השתתפותי, אתה מגיע לחדר קריוקי, אתה

בוחר שיר, אתה שר.

ילי: נכון. בגלל זה אני אף פעם לא אעשה את זה

ארז: ואנשים הוזמנו למשחק. והקהל של פסטיבל א-ז'אנר הוא קהל מאוד מיומן בפעולה

השתתפותית. אולי הכי מיומן בארץ בפעולה השתתפותית. הוא לוקח מיקרופון, יש לידו ערק - הוא

משתתף! הוא בקריוקי!

איתי: ובעצם עשינו איזה מין אי-פון על הקהל שלנו, בקטע טוב, זה להשתמש בתכונה הזאת שלו

'שאני רוצה לקחת את המיקרופון ולהשתתף כי אני בא לא-ז'אנר that's what we do here'.

פתאום למקם אותו, את אותה הפעולה, למקם אותה, לגמרי אחרת. וקיבלנו תגובות מאוד מאוד

חזקות על העבודה הזאת. היא עבדה ממש ממש טוב. וגם יונתן אמר אחרי זה שהשינוי פורמט שלה

לתוך תיאטרון, לתוך קבוצה שמתכנסת, שמחויבת כאילו להיות ביחד ברגע נתון, עבדה, עשתה

הרבה מאד חסד למה שהוא ניסה לייצר.

ארז: היו עוד כמה עבודות זה שווה להתעמק בו, ואולי עוד נספיק היום אבל אני רוצה להתייחס

לעוד פעולה שעשינו בפסטיבל שנכנסה אל תוך כל אחד מהאירועים, והיא "ועדת חקירה לאמנות

בעת הזו". דיברנו על זה שאנחנו אוהבים לעשות קבוצות למידה והרגשנו, כשהתחלנו לעבוד על

הפסטיבל, שחסרה לנו עוד ועדת חקירה אחת, והיא ועדה שמסתכלת פנימה על שדה האמנות. ועדה שמסתכלת עמוק ובצורה אמיצה ולא מתפשרת, על אמנות פוליטית אקטיביסטית, הפוטנציאלים שלה, בהשוואה לפעולות ודברים שנעשים בעולם, ועל האפקטיביות שלה כאן בארץ, בזמן שלפני השבעה באוקטובר וגם בזמן שמאז השבעה באוקטובר.

איתי: ואני אחדד רגע משהו. מושא החקירה שלנו בוועדה היה ממש עצמנו, זאת אומרת ניסינו להימנע מלחקור, להאשים, את מוסדות האומנות הגדולים יותר, המוסדות, אולי אפילו את שדה התרבות בישראל הגדול יותר, התרבות הישראלית בכלל, אלא דווקא אנחנו, האמנים, שבפני עצמנו, כשאנחנו מסתכלים במראה אומרים: אנחנו פעילים, אנחנו עם מודעות, אנחנו מטילים ספק, אנחנו לוקחים אחריות. איפה אנחנו כשלנו? עדיין ממשיכים להיכשל. וממש ביקשנו מהחברי הוועדה להיכנס בנו. ממש אמרנו: תכתבו מניפסטים שאומרים מה לא קורה פה טוב.

ארז: ומה צריך לעשות. להציע מסקנות, לא רק לחקור, אלא גם ממש להציע מסקנות. הזמנו אל הוועדה הזאת יוצרים, אוצרים, מנהלי מוסדות תרבות. בין היתר, רותי דירקטור, סעיד אבו שקרה מהמוזיאון לאמנות באום אל פחם, עמנואל ויצטום מפיל-ביית, הדס עפרת, דפנה קרון, אמיתי יעיש בן אוזיליו מתיאטרון עוטף הנגב

ילי: ומה עלה? תנו לנו כמה דוגמאות

איתי: דברים מאוד סותרים. אבל בואו, אולי אפשר לקרוא קצת מחן אלון למשל, בהחלט, או מסמיון.

ארז: בהחלט. חן אלון, ממקימי לוחמים לשלום, חוקר באוניברסיטת תל אביב:

"להלן המסקנות: אחד - יש להתמסר באופן עמוק ומחויב לתהליך ולא לתוצאה. נחוצה יצירת תשתית תרבותית אמנותית תיאטרונית ולא תוצר אמנותי ו/או פרויקט חד פעמי. אל לנו לחשוב בפרויקטים כי אם בתהליכים ללא תאריך תפוגה, ללא תוצאה אמנותית בהכרח. לעבוד נגד החד פעמיות, נגד יצירת אובייקט אמנותי. שתיים - יש לחתור לפוליטיזציה של התיאטרון ולא לתיאטרון פוליטי. אל לנו ליצור אמנות עם אמניות ואמנים, ודאי שלא עבור אמניות ואמנים, אלא עם נון-ארטיביסט ונון-אקטורס. תפקיד האמנים והאמנות בעידן הפוסט-דמוקרטי הוא להשיב לבני אדם, לאזרחיות ולאזרחים, את היכולת לדמיין באמצעות השבת אמצעי הייצור האמנותיים שנבזזו מהם. אל לנו ליצור אמנות בכדי למכור אותה לצרכנים, וחובה עלינו לא לראות בקהל, בכס ובכך צרכנים, אלא יצרנים של אמנות. המשמעות המעשית והמיידית של מסקנה זו, עבודה עם נון-ארטיסטס ועם נון-אקטורס".

וזו ממשיך והולך.

לצד זה יש לנו כמובן, הנוף של חברי הוועדה הוא מאוד לא מונוליטי. בין היתר בין חברי הוועדה, יונתן לוי, יוצר התיאטרון חשוב ומוערך מהצפון, עם דעות הפוכות, שטוען שחייבים להפסיק עם פוליטיזציה של האמנות. שחייבים להפסיק עם אמנות מחאה, שזה מועל בתפקידה של האמנות. זה היה חשוב לנו גם לאפשר שיח מכבד, אבל שמראה זוויות שונות לאותו סימן שאלה. ולהגיש לקהל בכל אחד מערבי הפסטיבל, קודם כל, חוברת שבה נמצאים כל הטקסטים, שחברי הוועדה כתבו, וגם שלושה מניפסטים שהוצגו בלייב לקהל שהגיע למקום.

איתי: וזה יצר איזה מארג מאוד מאוד מעניין, וזה מה שכיף בא-ז'אנר, יש לך פתאום איזה חלק אינטלקטואלי, שגם הוצאנו ספרון, ויש אופרה, ויש בר שפתוח, ואז אתה מתחלק לקבוצות, ועובר בין אינסטליישן מהמם על הסביבה, על השפעות המלחמה על הסביבה, פרפורמנס קטן, הצגה מוזיקלית, חדר קריוקי.

ארז: עבודת וידאו של הדס עפרת, עבודה מאוד אקטיביסטית של הפינק פרונט-החזית הוורודה, קטע לירי פיוטי על חייל לוחם והרצונות שלו, וסימן השאלה שזה מעלה או שלא ביחס לחתונה, של דניאל אנגל.

איתי: עבודה של שרה סיגל על שכנה מלמעלה, אגרנית שמררה לה את חייה, והפכה למן משל הזוי על החיים פה, ועל איך זה הבית שלנו, למרות שהוא כל כך מסוכן לנו, ואיזה אוויר אנחנו נושמים, אבל זה גם הבית שלנו שהורישו לנו אותו.

ארז: עבודת הגות פילוסופית של כרמל בן אשר ביחס לקינה. ועבודה אקטיביסטית קטנה שלי, יחד עם ניר ג'ייקוב יונסי, בשם "צעקה לקבינט", שהזמינה את הקהל ממש לצעוק אל תוך ברכות מנגנות, ולשלוח את זה בעולם האמיתי לגמרי, בדואר, לחברי הקבינט המדיני ביטחוני.

ילי: והקהל צעק

ארז: צעק.

איתי: ואני אגיד רק דבר אחרון, אני חושב שכל המארג הזה שעכשיו תיארונו יצר, התגובה שהייתה לי הכי נעימה לאגו, היא שזה היה אירוע האמנות הראשון שאנשים הרגישו בו, לפחות שככה הם אמרו לי או דיווחו, שהרגישו פחות בושה להיות בו. כי תמיד תחושת הבושה מתלווה אלינו, הולכת לצערנו, הולכת ונעלמת תחושת הבושה. חזרנו לאיזה חיים נורמליים, לאיזה שגרה, לעולם התרבות, בכלל, גם אנחנו. אבל אז, בסוף יולי, הייתה תחושת בושה, הייתה קיימת. ופתאום משהו בלבוא לאירוע אמנותי, לפסטיבל אמנות, ולא להרגיש בושה, אלא להרגיש שאתה עושה פעולה משמעותית עבורך - אתה לא עושה אסקפיזם למציאות, אתה מתחבר אליה, מתעמק בתוכה. זה היה מאוד מאוד

מה שניסינו להשיג, ועדיין אני אגיד, זה לא מספיק. זה לא מספיק, ואנחנו נדרשים ליותר. אנחנו עוד לא יודעים מה זה היותר הזה, אבל אנחנו כל פעם מנסים ללכת עוד צעד אחד לקראתו. גם צעד מציאותי וריאליסטי. לקראתו, בתוך התפקיד שלנו במארג התרבות. גם מבחינת המשאבים שיש לנו, גם מבחינת הקהלים שיש לנו, ועדיין, זה לא מספיק. אנחנו צריכים לקחת עוד צעד ועוד צעד ועוד צעד, כי המציאות כל כך קשה, ויש כל כך הרבה טרגדיות סביבנו, וכל כך הרבה אי צדק וכל כך הרבה סבל, שמה אנחנו עושות ועושים פה, אני חושב שנדרש מאיתנו יותר, אנחנו דורשים מעצמנו יותר. אנחנו מקווים להצליח עוד קצת יותר בעונה הבאה, בא-ז'אנר הבא.

איריס וילי: איתי וארז, תודה רבה

ארז ואיתי: תודה רבה לכם

תודות לרפי אשל, אוראל זמיר וזהר זלץ, אולפני אשל (הקלטה ועריכה), ולתיאטרון תמונע סטרימינג: שמע פודקאסטים ויצירות סאונד הפקה: איריס לנה וילי נתיב הפרק מצולם, מתורגם לאנגלית, וזמין לצפייה באתר 'חיות מחול' ובערוץ היוטיוב שלנו אתם מוזמנים לבקר באתר הפודקאסט [חיות מחול](#), שם תמצאו תצלומים, הפניות לחומרים נוספים ולהירשם לניוזלטר 'חיות מחול'.

איריס לנה היא חוקרת מחול, מרצה על היבטים עיוניים של המחול בסמינר הקיבוצים, מנהלת פרויקטים של ארכיונים דיגיטליים, ויוזמת ומובילה פלטפורמות שיח ותוכן. ניהלה את פרויקט הקמת ארכיון להקת בת-שבע, ואת תחום המחול בפרויקט שימור דיגיטלי של אוספי מחול בספרייה הלאומית. **ילי נתיב** היא מורה וחוקרת מחול בהקשרים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים ומרצה בכירה במרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט. כותבת על חינוך לאמנויות, סוציולוגיה של הגוף, התנועה והמופע, ועל מחול והחברה הישראלית. ילי היא יושבת ראש עמותת הכוריאוגרפים.

המוזיקה בפרק:

"ועדת לבקוביץ: פרולוג מוזיקלי לוועדות חקירה בישראל" מאת כנען לבקוביץ משתתפים: טוני טרוטוש, נועה כרמי, אורי שני

כל הזכויות שמורות ל'חיות מחול' איריס לנה וילי נתיב © 2024